

ROMI PENTRU ROMÂNIA

Cultura este un moment al umanității, al existenței ei spirituale, prin care omul își afirmă trecerea prin istorie, la fel cum și-o afirmă și prin știință. O regăsim pretutindeni în existența societății, unde arta sub toate formele ei și omul se amestecă atât de mult încât pare că aceeași pulsație bate în amândoi ritmul istoriei. Crearea unei culturi trece prin selectarea sau afirmarea valorilor, credințelor, pasiunilor indispensabile punerii în ordine a regulilor, finalităților, normelor. O cultură este o spirală a cărei forță se bazează pe conservare și pe continuitate. Identitatea culturală este cea care îi permite omului să reunească ceea ce îl definește în același timp ca homo faber, homo mysticus și homo tehnicus. Cultura materială și cultura spirituală a romilor, aceste oceane de obiceiuri, de constrângeri, de afirmări sunt rezultatul moștenirii, acumulării, oricare ar fi momentul ales din istoria lor.

Publicația de față nu își propune să rivalizeze cu vastele enciclopedii sau cataloage de opere sau personalități, ci se proclamă o timidă încercare de a aduce în atenția publicului contribuții de excepție ale romilor la dezvoltarea societății românești. Însă este compusă pe un temelie solid de gândire, îmbrățișând neconținută succesiune a epocilor istorice și culturale românești în care romii de excepție și-au lăsat amprenta. Lucrarea prezintă s-a dorit a fi construită pe roca faptelor și, de aceea, documentarea e scrupuloasă, asociind informații directe, date de arhivă, mărturii indirecte, referințe istorice. Ea pune la dispoziția cititorului nu numai una dintre cele mai interesante sinteze ale acestui fenomen complex care este cultura romilor, ci un reper al dramatismului vieții, al simțului acut al participării romilor la viața întregii societăți românești.

Prin această colecție de nume de romi distinși nu înțelegem să îmbrățișăm totalitatea personalităților române care s-au remarcat de-a lungul timpului. Ne-au reținut atenția în acest volum acele nume care au reflectat cu mai multă forță artistică starea de lucruri și atmosfera de idei dintr-o anumită perioadă și care au pledat mai convingător, folosindu-și cunoștințele, curajul sau talentul pentru idealurile înalte ale societății românești. Așa cum se poate vedea, nu ne-am oprit numai asupra unor mari scriitori, oameni politici, artiști romi, ci i-am adus în prim plan și pe cei care au pregătit momentele de culme ale romilor, căci nu am putut neglija contactele, atitudinile, temele, motivele prin care la anumite epoci și în anumite condiții s-au stabilit relații care au născut nume nemuritoare.

Seleționarea acestora s-a făcut într-o dublă perspectivă: a epocii în care au trăit și a epocii în care trăim. Cu alte cuvinte, pe de o parte cititorul va putea reflecta asupra măsurii în care opera sau

Culture is a moment of humanity, of its spiritual existence whereby affirms his passage through history, the same way he does through science. We can find it everywhere in mankind's existence, where all forms of art interfuse with man so deep that it seems a single pulsation beats the rhythm of history in both of them. The creation of a culture passes through the selection or affirmation of values, beliefs, passions which are indispensable for putting in order rules, goals, and norms. A culture is a spiral whose force rests on preservation and continuity. The cultural identity is the one that allows man to reunite those things that define him at the same time as homo faber, homo mysticus and homo technicus. The material culture and the spiritual culture of Roma, those oceans of customs, constraints, and affirmation are the result of the inheritance and accumulation no matter the chosen moment of their history.

The present publication does not intend to rival with ample encyclopaedias or catalogues of works or personalities, but announces itself as a timid essay to bring to public the exceptional contribution of Roma to the development of the Romanian society. However it is based on solid grounds of thinking, embracing the relentless succession of Romanian historic and cultural ages that have left their mark upon it. The current work is built on the rock of facts; therefore the documentation is scrupulous, adjoining direct information, archive data, indirect testimonies, and historic references. It releases to the reader not only one of the most interesting synthesis of the complex phenomenon which Roma culture is, but also a bench of life's dramatism, of the critical sense of Roma contribution to the entire life of the Romanian society.

By this collection of Roma famous names who understand not to embrace to totality of Roma personalities that distinguished through times. We have captured names that reflected more artistically the findings and the atmosphere of ideas in a certain period of time and which, by the force of their knowledge, courage and talent, convincingly pleaded for the highest ideals of the Romanian society. As one can see, we didn't stop to certain important Roma writers, politicians, or artists, but we featured those who have prepared the moments of heyday of Roma, because we couldn't neglect contacts, attitudes, themes, motifs by which, at certain ages and certain conditions, have been established relations that bred everlasting names.

Their selection has been made from a double perspective: of the age they lived in and of the age we are living in. In other words, the reader can reflect on the dimension their work or facts have shown the specific position of Roma ethnic group in the times that consecrated them, and on the other hand on the dimension they correspond to our present concepts and ideals. Today the interest in past and present Roma values is more alive than anytime. It becomes implicitly necessary to

faptele lor au exprimat poziții specifice etniei romilor în perioada care i-au consacrat, iar pe de altă parte asupra măsurii în care ele corespund concepțiilor și idealurilor noastre actuale. Interesul pentru valorile romilor din trecut și din prezent este azi la noi mai viu ca oricând. Devine astfel, implicit, necesară viitorului intelectual orientarea, ierarhizarea, cercetarea ceva mai aprofundată a momentelor importante ale culturii și istoriei romilor.

Aceasta trebuie să sublinieze sensul moștenirii culturale pe care ne-a lăsat-o trecutul – o moștenire care trebuie păstrată și dezvoltată și pe care ne propunem să o deslușim în anii ce vin, împreună cu specialiști în domeniu.

Este bine știut că romii sunt pe meleagurile românești din secolul al XIV-lea. Prezența lor a fost atestată documentar în 1385, când Dan I, domnul Țării Românești a dăruit Mănăstirii Tismana posesiunile ce aparținuseră anterior Mănăstirii Vodița de lângă Turnu Severin, între care erau și 40 de sălașe de „ațigani”. Romii au fost robi secole de-a rândul, fiind proprietatea domnitorilor, boierilor sau a mănăstirilor. Abia în secolul al XIX-lea, sub influența ideilor liberale ale Revoluției pașoptiste, s-a schimbat percepția asupra statutului de sclav sau rob. Oamenii au fost declarați liberi și egali în toată Europa, astfel că robia romilor a fost și ea abolită definitiv în Principatele Române în 1856. Această stare de fapt s-a răsfrânt și asupra reprezentării romilor în viața politică și culturală.

Destinul istoric al romilor, despre care am vorbit mai sus, s-a împletit cu destinul românilor. Spre a-i trezi cititorului interesul de a răsfoi lucrarea, ne vom apleca în aceste rânduri doar asupra unei personalități marcante dintr-o epocă de mari transformări.

*

Începutul procesului de modernizare a culturii și literaturii române coincid cu laborioasa acțiune de renaștere multilaterală, politică, socială și națională a Țărilor Române. Situate la înțetăierea dintre două veacuri și prinzând contur distinct în primele decenii ale secolului al XIX-lea, aceste începuturi își delimitează dimensiunile, precizându-și obiectivele și înțelesurile în strânsă interdependență cu evenimentele sociale și politice ale epocii, cu situația internă și internațională. Ele sunt, de asemenea, în esența lor, mărturia elocventă a eforturilor poporului român de a lichida vechile stări de dependență națională, înapoiere materială și culturală, de a crea premisele unității și independenței viitoare, contribuind la eliminarea tendințelor de „provincionalizare” a manifestărilor culturale, la integrarea lor în ritmul dezvoltării moderne, în primul rând prin efectuarea unor reforme și prin concentrarea

the intellectual future the orientation, hierarchy, deeper research of the important moment of Roma culture and history. And that has to emphasize the meaning of cultural heritage the past has left us – a legacy that must be preserved and developed and that we propose to apprehend together with specialists the years to come.

It is well-known that Roma are living in Romanian lands since the 14th century. Their presence has been documentary certified in 1385, when the Ruler of Wallachia Dan I dowered the Tismana Monastery with the former possessions of Vodița Monastery near Turnu Severin, among which there were 40 abodes of “atsigani”. Roma have been enslaved for centuries, they have been the property by the ruler, boyars or monasteries. Only in the 19th century, under the influence of liberal ideas of The Revolution of 1848, the perception of the status of slave has changed. People had been declared free and equals all over Europe, therefore Roma slavery has been definitively abolished in Romanian Principalities in 1856. That juncture reflected on Roma presence in political and cultural life, too.

The historic destiny of Roma which we have spoken above of interlaced with the Romanians’ destiny. In order to evoke the reader’s interest to look into this publication, we will focus hereinafter only on a personality of mark from an age of great reformations.

*

The beginning of the modernization of Romanian culture and literature coincides with the heavy action of multilateral, political, social and national rebirth of Romanian Principalities. Situated at the intersection of two centuries and falling into distinctive line within the first decades of the 19th century, those beginnings bound their dimensions, defining their objectives and meanings in close interaction with social and political events of the epoch, with the internal and external juncture. In their essence, they are also the eloquent proof of Romanian people efforts of eliminating the old conditions of national dependency, material and cultural fogysim, of creating the premises of future unity and independence, contributing to the removal of the “provincialism” trends of cultural manifestations, to their incorporation in the rhythm of modern development first by making new reforms and by concentrating all actions on fundamental areas of kneading a national spirituality: the study of history, of philology, creation of mass-media, schools and theatre in national language, encourage of the original literary assays, foundation of cultural-literary societies, etc.

In front of those demands to demonstrate our continuance on these lands, with the rights arising from that, the Transylvanian School came out, a cultural movement that understood the exigence of the times, developing a huge activity in helping Romanian people. It had a great role in the development of Romanian culture and in creating the national conscience, being defined as an ideological movement that grafts the Western Enlightenment on the social and political realities of Romanians in Transylvania. There are three main directions where the Transylvanian School acted on: history, language

tuturor acțiunilor asupra unor domenii fundamentale în plămădirea unei spiritualități naționale: studiul istoriei, filologiei, crearea presei, școlii și teatrului în limba națională, încurajarea încercărilor literare originale, înființarea societăților cultural-literare etc. În fața cerințelor de a demonstra permanența noastră pe aceste meleaguri, cu drepturile ce rezultau din aceasta, a apărut Școala ardeleană, curent cultural care a înțeles imperativele epocii, dezvoltând o uriașă activitate în folosul poporului român. Aceasta a jucat un rol important în dezvoltarea culturii românești și în formarea conștiinței naționale, definindu-se și ca o mișcare ideologică ce altoiește iluminismul apusean pe realitățile vieții sociale și politice ale românilor din Transilvania. Trei vor fi direcțiile principale în care va acționa Școala ardeleană: istoria, limba și învățământul, avându-i ca principali reprezentanți pe Samuil Micu, Gheorghe Șincai, Petru Maior și Ion Budai-Deleanu.

Ion Budai-Deleanu are un rol aparte în cadrul Școlii ardelenilor, de numele său fiind legată „Țiganidada” (scrisă, aproape sigur, în primul deceniu al secolului 19), epopee eroicomică în 12 cânturi, prima și singura creație de acest gen în literatura română, ale cărei calități literare au impus-o culturii noastre ca exemplu strălucit al genului. Cel mai pătruns de ideile iluministe ale timpului dintre toți corifeii Școlii ardelenilor, scriitorul român Budai-Deleanu persiflează dogmatismul religios, superstițiile, moravurile și diversele modele de organizare politică. Atât comportamentul personajelor în diverse situații critice cât și ierarhia puterilor satanice ne oferă spectacolul tipurilor negative de caracter întâlnite mai des în relațiile interumane, iar confruntarea dintre competențele rome asupra celei mai bune forme de stat relevă cunoașterea adâncă, spiritul critic superior al scriitorului, nemulțumit de „formula iluministă” tradusă în viața social-politică a Europei napoleoniene și post-napoleoniene.

*

Concluzionând, lucrarea pe care v-o prezentăm este un drum subiectiv printre figurile care ni s-au părut reprezentative pentru etape și domenii diverse din istoria, gândirea și cultura romilor. Am poposit acolo unde acestea și-au schimbat direcția, au pivotat, s-au rupt de trecut, au desfășurat un nou orizont de înțelegere, au pus noi întrebări, au dat la iveală semnificații inedite în mijlocul unei tradiții seculare. De aceea, am ținut să punem în evidență figurile prin contextele în care au apărut, dându-le un cadru spațio-temporal. Fiecare pagină dedicată unei anumite personalități rome urmărește să schițeze cadrul condițiilor concrete în care s-a remarcat, să indice liniile capacităților ei creative și ale realizărilor ei; să arate contribuția ei efectivă (inclusiv reflexele lor înregistrate în cultura română și/sau universală) și locul pe care îl ocupă astfel în istorie și cultură.

Am avut și un alt scop, fără îndoială, ambițios, să-l facem pe cititor să reia sau să înceapă un dialog cu istoria și cultura romilor astfel încât să se conserve și să se transmită mai departe această zestre intelectuală și spirituală care constituie fundamentul civilizației rome.

and education, with its leading representatives: Samuil Micu, Gheorghe Șincai, Petru Maior and Ion Budai-Deleanu. Ion Budai-Deleanu plays a distinctive role within the Transylvanian School, his name being attached to “Țigaiada” (written almost sure in the first decade of the 19th century), a heroic poem in 12 chants, the first and last creation of its type in the Romanian literature, whose literary qualities made it a brilliant example of the genre. The most impregnated with the illuminist ideas from all the coryphaei of the Transylvanian School, the Roma writer Budai-Deleanu ironizes the religious dogmatism, superstitions, morals and different ways of political organization.

Both the characters’ behaviour in different critical situations and the hierarchy of satanic powers offer us the spectacle of negative types of character more often met in relations between people, and the confrontation between Roma leaders for the best pattern of state reveals the deep knowledge, the critical spirit of the writer who is unsatisfied of the “illuminist formula” translated into the social and political life of a Napoleonian and post-Napoleonian Europe.

*

Concluding, the publication we are herewith presenting you is a subjective passage through the effigies we have considered to be representatives for different stages and areas of Roma history, thinking and culture. We stopped where they turned direction, pivoted, broke with the past, developed a new horizon of understanding, put new questions, and brought to light new significations in the middle of a secular tradition. Therefore, we intended to show up the effigies by the contexts they have appeared in, giving them a space and temporal frame. Each page dedicated to a certain Roma personality tries to design the frame of actual conditions he/she had distinguished in, to designate the lines of his/her creative capacities and achievements; to show his/her actual contribution (including their reflection recorded in the Romanian and/or universal culture) and their position in history and culture.

We also had another goal, indubitably ambitious, to make the reader to re-engage or start a dialogue with Roma history and culture so that this intellectual and spiritual legacy which constitutes the basis of Roma civilization to be preserved and transmitted onwards

ANCA PARGHEL **(1957 – 2008)**

Anca Parghel a fost profesoară și interpretă de muzică jazz. Studiile muzicale le face la Conservatorul de Muzică, din Iași. Anca Parghel susține examenul de licență cu lucrarea Charlie Parker, un geniu al improvizației.

Până în 1989, a predat canto, pian și improvizație la Liceul de Muzică din Suceava, apoi în București, la Conservatorul de Muzică. Stabilită în Belgia, Anca pargel și-a continuat activitatea la catedră, ca profesor de jazz vocal la conservatorul Regal de Muzică din Bruxelles și în numeroase alte școli de muzică din Europa.

Activitatea acesteia a fost una intensă având numeroase concerte pe scenele de jazz din Belgia, Germania și

Anca Parghel was a Roma piano teacher and jazz interpreter. She graduated the Iasi Conservatory, having her Bachelor of Arts on Charlie Parker, a genius of improvisation.

Up to 1989, Anca Parghel taught music for a living in Suceava (Bucovina) at the local Arts high-school and in Bucharest at the Conservatory before turning to a professional singing career.

Established in Belgium, she kept on teaching as vocal jazz at the Brussels Royal Conservatory and at several music schools in Europe.

Her professional singing activity was intense with numerous jazz concerts on stages in Belgium, Germany and Holland.

Oanda

De-a lungul carierei a cântat alături de muzicieni români cunoscuți, între care Johnny Raducanu, Mircea Tiberian, Garbis Dedeian, dar și cu celebrități din jazzul mondial (Billy Hart, Archie Shepp, Larry Coryell, Jean-Louis Rassin-fosse, Phillipp Catherine, Marc Levine, Claudio Roditi, Thomas Stanko, Ricardo del Fra, Stephane Galland, Jon Hendricks Band, Klaus Ignatzek etc.).

Anca Parghel a fost un muzician de excepție, situându-se în prima linie a jazz-ului românesc.

During her career she performed with Romanian known musicians, like Johnny Raducanu, Mircea Tiberian, Garbis Dedeian and with international jazz celebrities such as (Billy Hart, Archie Shepp, Larry Coryell, Jean-Louis Rassin-fosse, Phillipp Catherine, Marc Levine, Claudio Roditi, Thomas Stanko, Ricardo del Fra, Stephane Galland, Jon Hendricks Band, Klaus Ignatzek, etc.

Anca Parghel was an exceptional musician, in the first rank of Romanian jazz.

ANTON PANN (1796-1796)

Anton Pann (rom căldărar, pe numele Antonie Petroveanu), s-a născut în anul 1796 la Sliven în Bulgaria . În urma războaielor Ruso-Turce din perioada napoloneană, Anton Pann s-a refugiat la nordul Dunării, unde a devenit cântăreț într-o biserică din Chișinău, Basarabia.

A fost folclorist și cărturar, compozitor de muzică religioasă și profesor de muzică, supranumit de Mihai Eminescu „finul Pepelei, cel isteț ca un proverb”.

Anton Pann este unul dintre fondatorii literaturii populare culte

Anton Pann (Roma tinsmith on his true name Antonie Pantoleon-Petroveanu) was born in 1796, in Sliven, Bulgaria.

Anton Pann fled the region during the Russo-Turkish War of 1806-1812 from the Napoleonian age and settled in Chisinau, Bessarabia where he became a singer in a Russian Orthodox Church.

Pann was an influential folklorist and collector of proverbs, as well as a lexicographer and textbook author. He was a composer, musicologist, and Romanian-language poet, also noted for his activities as a printer, translator, and schoolteacher.

românești. În perioada 1842-1851, cu sprijinul mitropolitului Neofit, Pann este angajat ca profesor de muzică la seminarul de la București. În paralel, cântă la strana de la Biserica Albă. În acei ani, Anton Pann face parte din taraful de lăutari ai vremii. El este un pasionat culegător de muzică orientală și muzică lăutărească ceea ce mai târziu îi va da posibilitatea să tipărească primele transcrieri muzicale ale manelei.

Anton Pann poate fi considerat un deschizător de drumuri și adevărat luminător al neamului românesc. Deși nu a avut posibilitatea de a studia la școlile înalte ale vremii, Anton Pann a rămas în literatura română ca unul dintre scriitorii care, cu istețimea cuvântului întipărit în povestirile, proverbele, fablele și istorioarele sale, au fascinat și fascinează și astăzi pe cei mai distinși oameni de cultură.

Michael Eminescu called him „the Godson of Pepelea, smart like a proverb.

Anton Pann is one of the founders of Romanian cult popular literature. During 1842 – 1851, supported by the Metropolitan Neofit, Pann was employed as a music teacher by the Bucharest Seminary. In parallel, he continued to sing at the Albă Church. During those years, he began associating with famous fiddlers of his day, and regularly attended the lively social gatherings held in the gardens and orchards of Mitropoliei Hill. He was a passionate collector of oriental music and fiddler music which later gave him the opportunity to print the first musical transcripts of earliest manele tablatures.

Anton Pann can be considered a path breaker and a true enlightener of the Romanian people. Even if he haven't the possibility to be educated at the most prestigious schools in his times, Anton Pann remains in the Romanian literature as one of the writers who had the wisdom of the word ingrain in his stories, proverbs, fables and little histories which have fascinated the most distinguished men of culture, and still do.

CALINIC POP ȘERBOIANU (1883-1941)

Arhimandritul rom Calinic I. Popp Șerboianu a fost originar din Costești – Argeș. După absolvirea studiilor teologice din București, a slujit ca diacon la Capela Română din Paris în anii 1909-1911, unde intră în contact cu scriitoarea Elena Văcărescu, cu monseniorul Vladimir Ghika și cu alți intelectuali.

Participă la Primul Război Mondial, ca ofițer de cavalerie. După 1919, suplinește Catedra de limba elină de la Seminarul Teologic din Curtea de Argeș. În 1922 pleacă în America. Revine în țară și slujește la mai multe mănăstiri, în special pe la Cozia și pe la Stănișoara. După o perioadă în care a fost preot spiritual la unele seminarii de provincie, pleacă la Paris, în 1929. Aici publică volumul „Les Tsiganes. Histoire-ethnographie-linguistique-grammaire-dictionnaire”, Paris, Payot, 1930. În urma acestei lucrări este ales membru corespondent al instituției „The Gypsy Lore Society”, o organizație care milita pentru

The Roma archimandrite Calinic I. Popp Serboianu came from Costesti, Arges County. After graduating the theological studies in Bucharest, he served as deacon at the Romanian Chapel in Paris between 1909 and 1911, where he got in touch with the writer Elena Vacarescu, with the Monsenior Vladimir Ghika and with other intellectuals.

He participated in the First World War as a cavalry officer. After 1919, he was a tutor at the Greek Department of the Theological Seminary in Curtea de Arges. In 1922, he went in America, but came back and served in many monasteries in Romania, especially in Cozia and Stanisoara.

After a long period of being a spiritual priest at country side seminaries, he went for Paris, in 1929. He published there the volume "Les Tsiganes. Histoire-ethnographie-linguistique-grammaire-dictionnaire", Paris, Payot, in 1930, which resulted in being named correspondent member of "The Gypsy

îmbunătățirea situației romilor.

Calinic Pop Șerboianu revine în țară și desfășoară o intensă activitate de gazetar. Înființează ziarul „Trai nou”, în care publică uneori cu pseudonimul C. Mirmillo. Printre alte periodice cu mesaj social la care a colaborat au fost "Cultura poporului", "Rațiunea" (spiritistă), "America" (New York).

Încă din 1907, ieromonahul a înființat în satul natal un cabinet, numit „Deșteptarea”. Pentru biblioteca acestui club cerea donații de cărți de la diferite edituri din țară.

Preocupările sale privind organizarea și inițierea unor acțiuni sociale se regăsesc în activitatea sa de scriitor, dar și de fondator al unei asociații care va milita pentru recunoașterea drepturilor romilor și integrarea socială a acestora. Astfel, în aprilie 1933, înființează „Asociația generală a Țiganilor din România” ce va desfășura o importantă activitate culturală și socială.

Calinic Pop Șerboianu a fost un vizionar, inițiativele sale au constituit primele forme de diaconie socială și de responsabilitate civică.

Lore Society”, an organization that militated in favour of improvement of Roma condition.

After his return in Romania, Calinic Pop Șerboianu had an intensive activity as journalist. He founded the newspaper “Trai nou” where he published sometimes under the pseudonym C. Mimillo. He also collaborated with other publications as "Cultura poporului", "Rațiunea" (spiritualist), "America" (New York).

As early as 1907, the hieromonach set up a cabinet in his natal village, called “Desteptarea” (Awakening). To populate the library of this club, he used to ask for donations of books to different publishing houses in the country.

His concerns regarding the organization and starting social actions are reflected in his activity as writer and founder of an association that militated for recognition of Roma rights and their social inclusion. Therefore, in april 1933, he founded “The General Association of Gypsies in Romania” which had an important cultural and social activity. Calinic Pop Șerboianu was a visionary, his initiatives have been the first forms of social deacony and civic responsibility.

BARBU LĂUTARU (1780-1858)

Barbu Lăutaru a fost unul dintre cei mai vestiți lăutari ai epocii sale. Prin creațiile și modul de interpretare a contribuit la afirmarea și dezvoltarea muzicii lăutărești. A transpus în muzica lui elemente de muzică tradițională, cu accente puternice ale muzicii religioase, ale muzicii orientale și occidentale, precum și rusești.

Barbu Lăutaru s-a născut ca sclav țigan, pe moșia boierului Drăgulin, din mahalua Frecăului, Iași, într-o familie de lăutari; pe mama lui o chema Glafira, iar pe tatăl lui, Ioan Scripcariul - bun cunoscător și el al ritmurilor lăutărești.

Copil fiind, Barbu Lăutaru a fost atras de muzica pe care o învățase de la tatăl său, dar și de muzica cântată la strună. Barbu Lăutaru studiază tainele muzicii bisericești la școala de muzică bisericească din Iași. După absolvirea școlii, Barbu Lăutaru devine cântăreț la strana Bisericii Sfântul Ioan Gură de Aur sau Zlataust, cum era cunoscută la acea vreme.

Barbu Lăutaru (Barbu the Fiddler) was one of the most famous fiddlers of his times. By his compositions and interpretation he has contributed to the affirmation and development of fiddler music. He transposed elements of traditional, oriental, western and Russian music into his music.

Barbu Lautaru was born as a Gypsy slave at boyar Dragulin's manor in Frecaului suburb of Iasi, in a fiddler family; her mother's name was Glafira and his father's Ioan Scripcariul, a virtuoso of fiddler rhythms.

As a child, Barbu Lautaru had a fascination for music he had learned from his father and for the music played at the church pew. He studied the mystic church music at the school for canticles in Iasi. After graduation, he became a vicar choral at the pew of 'Ioan Gura de Aur' Church or 'Zlataust' as it was known at that time.

Barbu Lautaru was a slave. The only possibility to be free was to pay his

Barbu Lăutaru era rob. Singura posibilitate de a fi liber era aceea de a plăti răscumpararea în bani. În 1814, devine staroste al primei bresle lăutarești din Principatul Molodvei și conducător al tuturor lăutarilor robi ai mahalalei. A pus bazele unui taraf alcătuit din lăutarii satului și, în scurt timp, taraful a devenit foarte cunoscut. Muzica oferită de aceștia atrăgea deopotrivă oamenii simpli și intelectuali ai vremii. În 1804, Barbu Lăutaru reușește să strângă suma de bani necesară pentru ieșirea din robie.

Spre apusul carierei sale, Barbu Lăutaru are marele privilegiu de a-l întâlni pe virtuozul maghiar Franz Liszt, venit la Iași la invitația lui Vasile Alecsandri. Barbu l-a uimit atunci pe Liszt, redând la scripcă, fără greșală, un marș unguresc improvizat în acel moment de compozitor, la clavier. Franz Liszt și-a notat în carnetul său de schițe două „cântece de beție” interpretate de Barbu Lăutaru, pe care le-a folosit apoi în „Rapsodia română pentru pian”. Prin modul în care a simțit confluența dintre cele două lumi, cea orientală și cea occidentală, Barbu Lăutaru a depășit dimensiunea timpului său. Vasile Alecsandri, un puternic susținător al eliberării romilor din robie, îi consacră una din poeziile sale: „Eu sunt Barbu lăutaru/ Starostele și cobzarul”. Au rămas peste timp cuvintele compozitorului Franz Liszt, care a înțeles măiestria bătrânului cobzar, rob ce își răscumparase libertatea: „Bea Barbule lăutar, stăpânul meu, bea, căci Dumnezeu te-a făcut artist, și tu ești mai mare decât mine”.

ransom with money. In 1814, he became guild master of the first fiddler brotherhood in Moldavia Principality and leader of all fiddler slaves of the suburb. He built a taraf (musical band) with the fiddlers from his village which shortly became well known. Their music was captivating common people as and intellectuals of those days. In 1804, Barbu Lautaru got to save money for his liberation from slavery.

About the end of his carrier, Barbu Lautaru had the privilege to meet the Hungarian virtuoso Franz Liszt, who had come to Iasi at Vasile Alecsandri's invitation. Barbu surprised Liszt in those days when he played perfect the fiddle a Hungarian march the composer improvised on the clavier at that very moment.

Franz Liszt noted down in his notebook two “drinking songs” performed by Barbu Lautaru, which he used afterwards in “The Romanian Rhapsody for piano”.

By the way he perceived the confluence of the two worlds – the oriental one and the western one – Barbu Lautaru beat the dimensions of his times. Vasile Alecsandri, supporter of the liberation of Roma from slavery dedicated him a poem: “I am Barbu the Fiddler / The Guild Master and the Fiddler”. Franz Liszt's words last over times; he understood the artistry of the old fiddler, the slave who had ransomed his freedom: “Drink, Barbu the Fiddler, my master, drink, as God made you an artist and you are greater than me”.

DUMITRU DINCĂ

Libertate pentru întreg poporul!

Dumitru Dincă este unul dintre fondatorii rezistenței revoluționarilor din Piața Universității. A intrat în vâltorea Revoluției din 1989 încă din ziua de 21 decembrie. A simțit că este nevoie de o coagulare a oamenilor ce se strânseseră în piață și a încercat să-i mobilizeze. A organizat frontul comun al revoluționarilor în fața tancurilor și a mitralierelor.

Astfel a luat naștere Frontul Unic Muncitoresc care constituia baricada morală ridicată forțelor poliției și ale militarilor.

Întreaga sa activitate după Revoluția din 1989 a fost pusă în slujba principiului că istoria trebuie scrisă respectând adevarul istoric și nu prin falsificarea realității în interesul unor grupări ce își adjudecă pe nedrept victoria unui întreg popor împotriva comunismului.

Freedom for all the people!

Dumitru Dinca is one of the founders of the revolutionaries' resistance in University Square, in Bucharest. He entered the vortex of the Revolution of 1989 in December 21st. He thought he needed to gather the people who assembled in the square and tried to mobilize them. He organized the common revolutionary front against the tanks and machine-guns. This is the way The Proletarian United Front arose, which was the moral barricade against the police and military forces.

After the Revolution of 1989, his entire activity was focused on the principle that history must be written by respecting the historic truth and not by faking realities for the convenience of some groups that unfairly award themselves the victory of the people against communism.

The Roma revolutionary's resided in the abolition of the ruling role of a single party, freedom of mass-media, respecting the fundamental rights and liberties of man, the right to a better life for all citizens of Romania.

After the Revolution, Dumitru Dinca joined the political opposition, continu-

Revendicările susținute de revoluționarul rom erau desființarea rolului de conducător al unui singur partid, libertatea presei, respectarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, dreptul la o viață mai bună pentru toți cetățenii României.

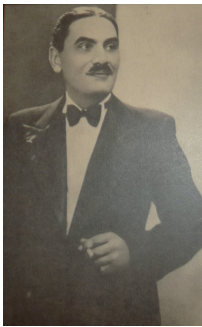
După revoluție, Dumitru Dincă a intrat în opoziție continuând manifestările în stradă începute în ianuarie 1990, care au culminat cu manifestația din zilele de 13-15 iunie din Piața Universității. Aceasta este înăbușită de forțele de ordine și mineri. Dumitru Dincă este arestat. Prin rezoluția Parlamentului European din Strasbourg, 27 de state cer eliberarea din arest a manifestanților din Piața Universității. În octombrie 1990, Dumitru Dincă este eliberat.

Deși rolul lui în Revoluția de la 1989 a fost sistematic marginalizat, o parte a presei demarând o serie de atacuri de denigrare numindu-l „țiganul compromișător”, „tuciuriul cu părinți venetici”, Dumitru Dincă și-a dedicat întreaga viață pentru aflarea adevărului despre Revoluția din decembrie 1989 și mineriada 13-15 iunie 1990.

ing to demonstrate in the street starting January 1990, which culminated in street movements of 13-15 June in University Square. The rising was squashed by the police and miners. Dumitru Dinca was arrested. 27 states demand for the liberation from arrest of manifestants of University Square by the Resolution of the European Parliament of Strasbourg. In October 1990, Dumitru Dinca was liberated. Although his role in the Revolution of 1989 was systematically marginalized, and part of mass-media started a series of attacks denigrating him, by calling him “the discreditable Gypsy”, “the Gypsy with gook parents”, Dumitru Dinca dedicated his entire life to finding the truth about the Revolution in December 1989 and the Mineriad in 13-15 of June, 1990.

Foto : <http://rascrucea.weebly.com/interne1.html>
www.procesulcomunismului.com

FĂNICĂ LUCA (1894- 1968)

Pe numele său adevărat Iordache Luca Ștefan, a fost un naist virtuos, vocalist și șef de orchestră rom din România. Este considerat unul dintre cei mai talentați naiști din toate timpurile. A fost primul care a făcut cunoscut acest instrument în afara României.

Caracterizat prin virtuozitate și originalitate, Fănică Luca câștigă premiul Palme d'Or ce i-a fost înmănat de ministrul francez al educației, în cadrul Expozției

Universale de la Paris, din 1937.

La Expoziția Universală de la New York, din 1939, Fănică Luca câștigă aprecierea internațională pentru acest instrument mai puțin cunoscut în Vest. Compozitorul George Enescu spunea despre acesta că este „cel mai bun suflător pe care l-am auzit până azi”.

Genurile pe care le-a abordat au fost muzica lăutărească (vocală), populară, café-concert și române.

În 1949, Fănică Luca a pus bazele

On his real name Iordache Luca Ștefan, he was a Roma virtuoso pan-pipe player, a vocalist and leader of orchestra in Romania. He is considered one of the most talented pan-pipe players of all times. He was the first who appraised that musical instrument outside Romania.

Characterized by virtuosity and originality, Fănică Luca won the Palme d'Or award handed by the French minister of education within the Universal Exhibition of Paris, in 1937.

In 1939, at the Universal Exhibition of New York, Fănică Luca gained the international appreciation for that musical instrument less-known in the West. The composer George Enescu used to say about him that he was the best blower he ever heard. The categories of music (he approached are: fiddler (vocal), folk, café-concert and romance music).

In 1949, Fănică Luca founded the first pan-pipe school in Romania, which would give musical personalities who will enchant the world. He was a passionate pan-pipe teacher. Among his students there are many talented pan-pipe players, such as: precum Gheorghe Zamfir, Radu Simion,

primeii școlii de nai din Romania care avea să dea personalități muzicale ce vor cuceri lumea. Fănică Luca a fost și un pasionat profesor de nai. Între elevii care au studiat sub îndrumarea lui se numără naști de mare talent, precum Gheorghe Zamfir, Radu Simion, Damian Luca, Nicolae Pîrvu. Marele naist Gheorghe Zamfir evocă întâlnirea cu Fănică Luca ca pe o întâlnire cu propriul destin.

Copil sărac ce a început să cânte pentru a-și câștiga existența, Fănică Luca a ajuns să fie aplaudat pe marile scene ale lumii căci atunci când sufla în nai, turna în micul instrument propriul suflet.

Damian Luca , Nicolae Pîrvu. The great pan-pipe player Gheorghe Zamfir tells of a meeting with Fănică Luca as a meeting he had had with his own destiny.

As a poor child who started to sing in order to earn his living, Fănică Luca reached to grew in being acclaimed on grand stages of the world as when he was blowing the pan-pipe he used to pour his own soul into the little musical instrument.

GEORGES BOULANGER (1893-1958)

Georges Boulanger este unul dintre cei mai cunoscuți compozitori și interpreți de muzică café chantant de la începutul secolului al XIX-lea.

Georges Boulanger este pseudonimul artistic al violonistului, compozitorului și dirijorului Gheorghe Pantazi. Numele de Boulanger i-a fost atribuit de un ofițer de marină tatălui său pe când acesta se afla cu o mică trupă de lăutari la Sulina. Episodul este evocat de Jean Bart, în cartea sa „Europolis – un mozaic etnic al lumii de la gurile Dunării”.

Georges Boulanger s-a născut la Tulcea, la 15 aprilie 1893 și a încetat din viață la 3 iunie 1958, la Buenos Aires. Este unul dintre fondatorii muzicii „café concert-chantant”. Se spune că exercita o putere aproape magică asupra audienței, prin maniera sa cu totul specială de a interpreta. În aprilie 1924, Georges Boulanger compune „Avant de mourir”, piesa de căpătâi a artistului. În 1926, după ce a cântat pentru prima dată în fața microfonului unei stații de radio, Boulanger a semnat un contract cu Bote & Bock pentru editarea a șapte dintre lucrările sale, printre care și „Avant de mourir”, ce va fi cunoscută mai târziu ca „My Prayer”. Melodia a intrat în repertoriul artiștilor internaționali fiind cântată pentru prima dată de legendara formație The Platters.

Georges Boulanger is one of the most known composers and interpreters of café chantant at the beginning of the 19th century.

Georges Boulanger is the artistic pseudonym of the violinist, composer and conductor Gheorghe Pantazi. His father has been surnamed Boulanger by a marine officer when he used to perform with a small band of musicians in Sulina.

The episode is evoked by Jean Bart in his book Europolis – an ethnic mosaic of the world from the flow of the Danube.

Georges Boulanger was born in Tulcea, April 15, 1893, and died on 3 June 1958 in Buenos Aires. He is one of the founders of "café concert – chantant music. It is said that he exerted an almost magical power on the audience by his very special way to interpret. In April 1924, Georges Boulanger composed his tailpiece “Avant de mourir”. In 1926, after he got to perform in front of a microphone in a radio station, Boulanger was contracted by the Bote & Bock Edition who published seven of

În 1958, piesa s-a clasat pe primul loc în topul difuzărilor radio din SUA, pentru 21 de săptămâni consecutiv. Ulterior, piesa a fost inclusă în coloana sonoră a nenumărate filme. A înregistrat cu mai multe case de discuri și a atins vârful carierei sale artistice în 1935-1936, devenind o legendă în Germania. În timpul regimului național socialist și în anii celui de-al doilea război mondial, rămâne în Germania. Dar ecoul teroarei rasiste începea să fie simțit, iar teama artistului revine într-o scrisoare trimisă în anul 1933 din Germania către primarul din Tulcea, în care se referă la noua lege din Germania. Temându-se de a nu fi suspectat că nu are origine ariană, solicită documentele de naștere din România.

*„Berlin, 25 septembrie 1933
Stimate Domnule Primar,
Subsemnatul viu cu o mare rugămintă, care numai bunavoința a D-voastră o va putea aranja. Cazul este următorul: eu sunt domiciliat în Berlin și profesiunea mea este muzicant; eu sunt fiul lui Vasile Boulanger (care sunt convins că l-ați cunoscut și care a murit la Londra acum 3 ani, când eu cântam la Hotel Savoy). Acuma în Germania este legea unde este absolută nevoie, ca eu să arat că parinții mamei mele au fost creștini, ca și mine [...]
Cu respect al D-voastră,
G. Boulanger“*

După război, George Boulanger se stabilește în Argentina unde își va petrece tot restul vieții.

his musical compositions, including “Avant de mourir”, later known as “My Prayer”.

The song entered the repertoire of international artists being played for the first time by the legendary band The Platters. It was charted in the number one spot for 21 weeks in 1958 in the USA. Subsequently, the song was included in the soundtrack for countless films. He recorded with several record labels and reached the peak of his career in 1935-1936 becoming a legend in Germany. During the socialist national regime and after the Second World War he stayed in Germany. But the echo of racist terror became perceptible and the fear of the artist could be caught in a letter he has sent in 1933 to the mayor of Tulcea referring to the new law in Germany. Fearing of being suspected not to have an Arian origin, he requested for his birth documents in Romania.

*“Berlin, September 25th, 1933
Dear Mister Mayor,
The undersigned comes with a big request that only by your courtesy might be arranged. The case is the following: I am domiciled in Berlin and my profession is musician; I am the son of Basil Boulanger (who I am sure you knew and who died in London three years ago, when I was playing at the Hotel Savoy). Now in Germany there is a law in force that compels me to prove that my mother's parents were Christians, like me [...]
Respectfully yours,
G. Boulanger“*

After the war, George Boulanger settled in Argentina where he will spend the rest of his life.

IANOȘ PARIS

Martirul de la Timișoara

Revoluția din decembrie 1989 a fost o stare de spirit a omenilor care au crezut în libertate, în adevărul care trebuia spus. Era în decembrie 1989, Ianoș Paris abia împlinise 18 ani. Pe 12 decembrie fusese ziua lui. Era angajat ca muncitor la salubritate, în Timișoara.

În seara zilei de 18 decembrie se afla într-un grup de tineri manifestanți, pe Calea Girocului. A fost împușcat mortal în gât. Părinții lui n-au avut pe cine îngropa. Colonelul Iosif Veverca, cel care l-a ucis, a fost printre participanții la operațiunea Crematoriul „Cenușa”. 40 de cadavre neidentificate au fost ridicate în noaptea de 18/19 decembrie 1989 din morga Spitalului județean Timiș, încărcate într-o autoizotermă și duse la Crematoriul „Cenușa” din București, unde au fost arse. Cenușa rămasă a fost pusă apoi în patru pubele de gunoi și aruncată într-o gură de canal de pe raza comunei Popești-Leordeni din apropierea Bucureștiului. Incercarea de a face dispărute cadavrele celor uciși în acea noapte era parte a unui plan de a șterge urmele crimelor, considerând că în lipsa cadavrului nu poate fi probată crima.

În ciuda declarațiilor susținute de cei care s-au aflat în acea seară în grupul de manifestanți, colonelul Veverca a negat însăși moartea lui Ianos Paris,

The Revolution of 1989 was a state of spirit of the people believing in freedom, in the truth that had to be said. It was in December, 1989. Ianos Paris just turned 18 years old on December 12 and he worked with the sanitation department in Timisoara. Together with a group of young demonstrators, he found himself on Girocului Way.

He was shut in the neck but his parent dad no body to burry. It was coronel Iosif Veverca who murdered him, the one who took part in the operation Crematorium “Ashes”. The night of December 18th 1989, forty unidentified cadavers have been carried away on a thermal utility car from the morgue of Timis County Hospital to the Crematorium “Ashes” in Bucharest, where they were burned.

The remaining ashes was put in garbage cans and thrown away at a sewage pit somewhere around Popesti-Leordeni near Bucharest. The attempt to remove all traces of the bodies of those killed that night was part of the plan of covering traces of murders, considering that a murder cannot be proved without a corpse.

susținând că acesta a fugit din țară și se ascunde în Ungaria.

Casa părinților lui Ianos Paris a fost percheziționată pentru a găsi fotografii care să susțină ideea că Ianoș Paris trăiește. Tânărul de etnie romă fusese ucis și incinerat. Erau doar manipulări ale unui criminal care a continuat să hărțuiască o familie ce își plângea copilul ucis.

Probele administrate au confirmat în mod neîndoiește faptul că, în seara zilei de 18 decembrie 1989, colonelul Veverca s-a deplasat cu o parte din militarii ce făceau parte din dispozitivul pe care îl comanda, la intersecția străzii Ștefan Stâncă cu Calea Girocului, unde a deschis foc de pistol mitralieră asupra unui grup de tineri, împușcându-l mortal pe Ianoș Paris; fapta acestuia a rezultat în mod incontestabil din depozițiile martorilor. În 1997, colonelul Veverca a fost condamnat la închisoare. În 2003 a fost grațiat.

Ianoș Paris este doar unul din acei tineri care au crezut în libertate și într-o viață mai bună. Astăzi, în lipsa unui loc de reculegere, familia trece cu sufletul îndurerat pe o stradă ce pentru mulți este doar o adresă, pentru ei însă înseamnă locul unde se odihnește Ianoș Paris: Str Ianoș Paris, Bulevardul Martirilor, Timișoara Română.

Despite the demonstrators' declarations, colonel Veverca denied even Ianos Paris' death, claiming that the young man has run away from the country and was hiding in Hungary. The house of Ianos Paris' parents was searched to find photos proving that Ianos was alive. But the Roma young man was murdered and incinerated. There were only manipulations of a murderer who continued to harass a family who mourn his murdered child.

The proofs undoubtedly confirmed that in December 18th, 1989 colonel Vereca together with his soldiers went at the intersection between Stefan Stanca St. and Girocului Way and opened fire against a group of young people, Ianos Paris being shut to death. The fact was proven by indisputable depositions of witnesses. In 1997, the colonel Veverca was sentenced to prison and in 2003 he was released.

Ianos Paris was a young man who believed in freedom and in a better life. Today, in absence of a memorial, his family walk aggrieved on a street which represents only a name for lot of people, but for them, the place where their son rests: Ianos Paris Street, Martyrs Avenue, in Timisoara, Romania.

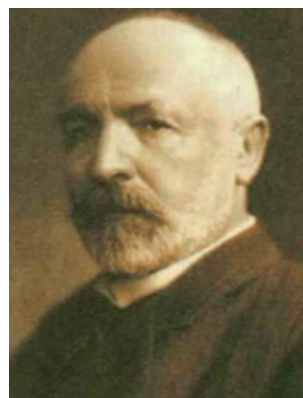
ION BUDAI DELEANU (1760-1820)

Scriitorul rom Ion Budai-Deleanu a fost fiul unui preot din Hunedoara, a învățat în Viena teologia, însă n-a ajuns preot ci magistrat la Liov. Cea mai cunoscută opera a scriitorului este „Țiganiada sau tabăra Țiganilor”.

Reprezentant de seamă al Școlii Ardelene, Ion Budai Deleanu a fost un susținător al ideilor iluministe alături de Petru Maior, Samuel Micu Klein și Gheorghe Sincai, o elită care a susținut emanciparea socială și economică a românilor din Transilvania.

Unul din cele mai importante documente elaborate de Școala Ardeleană a fost *Suplex Libellus Valahorum* prin care se cerea recunoașterea națiunii române ca parte constitutivă a marelui principat Transilvania. Schimbările sociale istorice din Europa au generat, astfel o serie de acțiuni ale elitei românești din Transilvania care vor culmina cu revoluția de la 1848.

Din punct de vedere literar, „Țiganiada” este o capodoperă literaturii române, o nouă specie epopeea, poem cu fir epic de dimensiuni întinse, cu personaje supranaturale. „Țiganiada” are ca temă o călătorie alegorică pe care o face neamul Țigănesc în căutarea unui stat. Deși antrenează un număr considerabil de personaje, personajul central al operei

The Roma writer Ion Budai-Deleanu was the son of a priest in Hunedoara who studied theology in Vienna and never got to be a priest but a magistrate in Liov. His most known work is “*Tiganiada* or *The Gypsies Camp*”. A notable representative of the Transylvanian School, Ion Budai-Deleanu was a supporter of the illuminist ideas together with Petru Maior, Samuel Micu Klein and Gheorghe Sincai, elite who fight for social and economic emancipation of Romanians in Transylvania.

One of the most important documents elaborated by the Transylvanian School was *Suplex Libellus Valahorum* which claimed the recognition of Romanian nation as constitutive part of the great Principality of Transylvania. The historic social transformations in Europe generated a series of actions of the Romanian elite in Transylvania which culminated in the Revolution of 1848.

Literary speaking, “*Tiganiada*” is a masterpiece of the Romanian literature, a new specie – the epopee – a heroic poetry with a long epic line and with supernatural characters. The theme of “*Tiganiada*” lays on al allegoric journey of the Roma kin to find a state

este unul colectiv, format din individualități care se definesc una pe cealaltă într-o acțiune care va da și titlul alegoric al operei: „Țiganiada sau tabăra Țiganilor”. „Țiganiada” rămâne singura epopee din literatura română care, pe lângă valoarea ei literară, se constituie într-un complex document social al vremii.

Cunoașterea neamului Țigănesc și a limbii Țigănești o dezvăluie chiar autorul în scrisoarea trimisă lui Petru Maior/ Mitru Perea în care Budai Deleanu își asumă apartenența la etnia romă „(...) Cea mai de pe urmă, să știi că fiind eu Țigan ca și tine, am socotit cuvios lucru de a scrie pentru Țiganii noștri, ca să să preceapă ce feliu de strămoși au avut și să să învețe a nu face și ei doară nebunii asemenea, când s-ar tâmpla să vie cândva la o tâmplare ca aceasta. [...]. Scrie-m, rogu-te, cum vă aflați, că eu încă mă țin de ceata voastră și nu mă am lăpădat până acum; ba zioa și noaptea pentru dânsa lucru ș-ostănesc. În cât e pentru firea aceștii alcătuirii a mele, adecă a Țiganiadei, am să-ți aduc aminte cum că eu învățând lătimește, italienește și franțuzește, întru care limbi să află poesii frumoase, m-am îndemnat a face o cercare: de s-ar putea face ș-în limba noastră, adecă cea românească (căci a noastră, cea Țigănească, nu să poate scrie și puțin o înțăleg) cevaș asemenea; ș-am izvodit această poveste, pe care, după limba învățată, am numit poemation (adică mică alcătuire poeticească), întru care am mestecat întru adins lucruri de șagă, ca mai lesne să să înțăleagă și să placă. Fi sănătos. Dat. 18 marț, 1812. La piramidă. În Eghiptet. (Epistola catre M. Perea).

of their own. Although it draws a considerable number of characters, the leading character is a collective one, made of individualities who define each other within an action which will result also in the allegoric title of the opera: “Țiganiada or The Gypsies Camp”. “Țiganiada” remains the only epopee of the Romanian literature which constitutes itself in a complex social document of that times along with its literary value.

The author himself reveals he knew the Gypsy kin and language in a letter he had sent to Petru Maior / Mitru Perea, where he assumes his pertaining to Roma kin: “(...) And last, as you know I am a Gypsy like yourself, I considered respectable to write for our Gypsies, as they comprehend what kind of ancestors they have and to learn not to make the same mistakes when they happen to find themselves in same circumstances [...]. Please, write to me how thinks are because I am still one of you and I haven’t departed from you yet; I am still working day and night to it. As for my nature, I mean that of Țiganiada, I remind you that as I have learned Latin, Italian and French, languages of beautiful poetry, I impelled myself to undertake an assay: to try to have something alike in our Romanian language (because in our Gypsy language is not possible, as we cannot write it down and little people understand it); and I created this story I named ‘poemation’ as in the language I have learned (which means poetic composition), where I combined on purpose pleasant-ries for an easier understanding and to be likable. Stay healthy! Dated 18 of March, 1812. To the Pyramid. In Eghiptet (Letter to M. Perea).

ION VOICU 1923-1927

Ion Voicu s-a născut în București, într-o familie cu tradiție muzicală de peste 200 de ani. Voicu a început studiul viorii sub îndrumarea profesorilor Garabet Avakian și Vasile Filip. La vârsta de 14 ani, susține examenul de admitere la Academia Regală de Muzică, unde a intrat direct în anul V. Înzestrat cu un talent muzical desăvârșit, tânărul de numai 14 ani avea să încheie cei 7 ani de studiu în numai 3 ani sub îndrumarea profesorului George Enacovitch. Mai târziu, Ion Voicu își perfecționează arta interpretativă avându-i ca profesori pe maeștri George Enescu și David Oistrakh, la conservatorul Tchaikovski.

În cei 50 de ani de carieră, a susținut mii de concerte în toată lumea: Paris, New York, London, Roma, Viena, Tokyo, Berlin, Stockholm. Publicul îl ovaționa, iar criticii de specialitate se adresau cu respect : "...Ion Voicu are magie în degete și arcuș ; „tehnica sa este orbitoare și sunetul său este fermecător”; „El este printre cei aleși" ; „Ion Voicu se situează în planul celor mai puternici

Ion Voicu was born into a family of musical tradition for over 200 years. Voicu had his first music lessons with Garabet Avakian and Vasile Filip. At the age 14, he entered the Royal Academy of Music in Bucharest directly in the fifth year of study. Gifted with an exceptional musical talent, the young man got completed his studies of 7 years only in 3 years under the guidance of George Enacovitch. Later, Ion Voicu improved his interpretative art with music masters like George Enescu and David Oistrakh, at the Tchaikovsky Conservatory.

In his 50 years of career he had thousands of concerts all over the world: Paris, New York, London, Rome, Vienna, Tokyo, Berlin, Stockholm. The public used to cheer him to the echo and the critics addressed him with respect: "(...) Ion Voicu has magic in his fingers and bow, his technique is dazzling and he sounds charming."; "He is among the chosen ones"; "Ion Voicu is reared together with the most powerful masters of the violin"; "(...) one of the greatest violinists of the world"; "Ion Voicu's performance was triumphal!"

stăpâni ai viorii, unul dintre cei mai mari violoniști ai lumii”; „Ion Voicu a fost triumfal!”

Repertoriul lui Ion Voicu a fost variat și complex. A cântat alături de Yehudi Menuhin, David Oistrakh, Leonid Kogan sau Igor Oistrakh, de la opere uitate și readuse în actualitate, până la lucrări noi, scrise special pentru el de compozitori români și străini.

Activitatea sa pedagogică a constat din lecții private, dar a fost și profesor la cursurile de master la Academia Internațională „Mozart” din Salzburg, Conservatorul din Paris, Nice, Genève, Lausanne, Viena, Academia Internațională „Menuhin”. A fost vicepreședinte la Concursul Internațional de vioară „Tchaikovsky” și membru în numeroase jurii internaționale.

Unicitatea expresiei sale muzicale, sensibilitatea și tehnica cu care stăpânea arcușul și vioara au făcut ca Ion Voicu să fie considerat unul dintre cei mai mari violoniști ai veacului XX.

His repertory was diversified and complex. He performed with Yehudi Menuhin, Oistrakh, Leonid Kogan and Igor Oistrakh, from forgotten works and brought to light to new works written especially for him by Romanian and foreign composers.

His pedagogical carrier consisted in private lessons and teaching at “Mozart” International Academy of Music in Salzburg, at the Conservatories of Paris, Nice, Genève, Lausanne, Vienna and “Menuhin” International Academy.

He was the vice-president of “Tchaikovsky” International Contest of Violin and members in various international juries.

The uniqueness of the expression of his music, the sensitivity and technique he used to master the bow and the violin result in the fact that Ion Voicu is considered one for the greatest violonists of the 20th century.

Magdalena Rădulescu (1902-1983)

Pictorița Magdalena Rădulescu (născută la Râmnicu Vâlcea), este astăzi aproape necunoscută. Magdalena Radulescu este artista care a introdus în pictura europeană tradiționalitatea românească.

Tablourile ei sunt dominate de figuri feminine grave, puternice, care te îndeamnă să le cercetezi cu același curaj cu care ești privit. Portul cu valențe etnice, obiceiurile sunt teme ale creației artistei. Portretul realizat de artistă nu te îndeamnă să cercetezi elementele componente ale acestuia, ci mai degrabă să recompi un statut social, să dialoghezi dincolo de încadraturile pânzei. În creațiile sale, urmărește femeia în diferitele ei ipostaze, de tânără, de mamă etc.

Magdalena Rădulescu este o pictoriță care a creat în perioada interbelică, aparținând curentului modernist. În generația sa, Magdalena Rădulescu este singulară. Modelele folosite de aceasta nu sunt limitate la crearea actului artistic, ea caută o apropiere cu acestea, având o afinitate naturală care se potrivea spiritului ei rebel. Magdalena Rădulescu poartă haine

The painter Magdalena Radulescu (born in Ramnicu Valcea) is almost unknown today. She is the artist who introduced the Romanian traditions into the European painting.

Her paintings are dominated by grave, powerful feminine effigies that induce one to explore them with the same courage as they eye. The clothing with ethnic bonds, the customs are the artist's themes of creation. The portrait she paints does not incite one to discover its constitutive elements but rather to re-compose a social status, do have a dialogue beyond the frame of the painting. In her creations, she follows the woman in her different states – as a young woman, a mother, etc.

Magdalena Radulescu is a painter of the inter-war modernist trend. She is unique within her generation. The models she used are not limited at her artistic creation, but she looks for their intimacy with a natural affinity that matches her rebel spirit. She used to wear traditional clothing because she finds herself within that style that assorted with her nomad character. In her creations, Magdalena Radulescu

tradiționale pentru că se regăsește în acel stil și se potrivește caracterului ei nomad. În creațiile sale, Magdalena Rădulescu folosește femeia romă ca model; ea pictează dând o atingere inedită din punct de vedere artistic dar și personal operelor sale.

S-a spus despre ea că ar fi fost „cea mai frumoasă femeie a epocii interbelice, de care au fost îndrăgostiți Constantin Brâncuși (pe care-l întâlnește în 1924, la Paris) și Amedeo Modigliani, precum și Lucian Blaga, care ne spune povestea iubirii lor în romanul său postum „Luntrea lui Caron”.

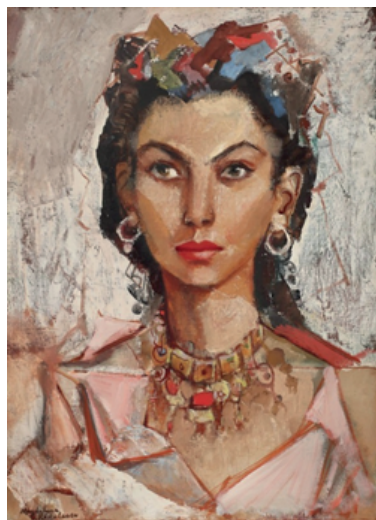
Pentru Magdalena Rădulescu libertatea absolută a fost singurul principiu de viață. Este una dintre cele mai interesante figuri din istoria artei românești. S-a spus, poate pe bună dreptate, că Magdalena Rădulescu, dacă era bărbat, ar fi avut acum notorietatea lui Brâncuși. Anul acesta, lucrările Magdalenei Rădulescu au fost prezente în cadrul expoziției “Egal. Artă și feminism în România modernă”.

uses Roma women as models and she paints giving an exceptional artistic and personal touch to her works.

It was been said that she was “the most beautiful woman of the inter-war period; Constantin Brancusi (who she had met in 1924, in Paris) and Amedeo Modigliani fell in love for her; and Lucian Blaga, too, telling the story of their love in his posthumous novel Caron’s Boat”.

For Magdalena Radulescu the absolute freedom was her only principle of life. She was one of the most interesting effigies in Romanian art history. It has been justly said that if Magdalena Radulescu was a man she would have Brancusi’s notoriety.

This year, her works have been presented in the exhibition “Equal. Art and Feminism in Modern Romania”.

Maria Lătărețu (1911-1972)

Maria Lătărețu – cântăreață romă - s-a născut într-o familie cu 16 copii, fiica lui Ion Borcan din Bălcești, Gorj, pe valea Gilortului. Artista a fost nevoită să îndure de mică greutățile vieții, muncind cu ziua prin sat pentru a mai strânge câte un bănuț. Imaginea copilăriei avea să reapară mai târziu în mintea Mariei Lătărețu care își descria locuința copilăriei ca fiind mică și foarte săracă cu doar două încăperi. Cel mai mult a iubit în copilărie grădina casei, pe care o descria ca având un gard de jur-împrejur, cu stobori împlețiți cu nuiele în care se găseau o mulțime de trandafiri, garoafe, gherghine și o tufă de liliac. „În ea cântau toate păsările din lume, așa de frumos, că am vrut să cânt și eu ca ele...”, spunea Maria Lătărețu mărturisind că a început să cante din joacă, din dorința de a imita păsările, iar mai târziu a deprins cântece de la mama sa, Maria, care își trăgea rădăcinile dintr-o familie de lăutari din Novaci, din familia Culici - vestiți lăutari de pe valea Gilortului. În 1923 la vârsta de 12 ani o găsim în taraful lui Ionică Gilcă din Novaci, apoi la Târgu-Jiu în taraful fratelui său, Ioniță. Nu implinise bine 16 ani când a devenit cântăreața principală a tarafului Tică Lătărețu, viorist și cântăreț din Lelești, sat nu departe de Târgu-Jiu.

The Roma singer Maria Lătărețu was born in a family of 16 children, as the daughter of Ion Borcan from Balcesti, Gorj County, on the Gilort' Valley. Since childhood, the artist was under the necessity of bearing the burdens of life, getting day work in the village in order to gather some money. The image of her childhood came into her mind again when she described the garden of her house having a fence around, with twined boards and wicker, where lot of roses, carnations, dahlias and a bush of lilac. “All the birds of the world sang there, so beautiful that I wanted to sing like them...” she said later confessing that she started singing for fun, trying to imitate the birds, and later she learned songs from her mother, Maria, born in a family of fiddlers from Novaci, in Culici family, famous fiddlers on Gilort Valley. In 1923, at the age of 12, we can find her singing with Ionica Gilca's Taraf from Novaci, then at Targu-Jiu with her brother Ionita's taraf. She hasn't turned 16 yet when she became main singer with the taraf led by Tica Lătărețu, fiddler and singer from Lelesti, a village not far from Targu-Jiu.

Tânărul lăutar i-a deveni soț, de acum înainte interpreta fiind cunoscută ca Maria Lătărețu.

În 1937 vine la București pentru înregistrările Arhivei de Folclor a Societății Compozitorilor Români. Primele imprimări sunt făcute pe cilindri de fonograf, apoi pe discuri „Columbia”. În 1949, Maria Lătărețu devine cântăreața primei orchestre de muzică populară de stat, întemeiată în 1949 pe lângă Institutul de Folclor, care avea să devină mai apoi orchestra „Barbu Lăutaru”. Pe estrada marilor săli de concerte poartă mesajul cântecului lăutaresc și al folclorului românesc, în Rusia, Cehia, Slovacia, Ungaria, Polonia, Iugoslavia, Bulgaria, Egipt și Siria. „Privighetoarea Gorjului”, cântăreața Oltului și a Jiului, cobzăreasa Maria Lătărețu a adunat în cântecele sale frumusețea, bucuriile și dorurile plaiurilor oltenești.

„Lung îi drumul Gorjului” (prima creație, la vârsta de 17 ani, a Mariei Lătărețu) și „Mărioara de la Gorj” au fost preluate de inegalabila Maria Tănase. „Lie Ciocarlie”, „Au pornit olteni la coasa” se numără printre sutele de melodii compuse și interpretate de Maria Lătarețu

A încetat din viață pe scena pe care a slujit-o cu credință și devotament. Inima ei a încetat să bată când încă nu încetaseră aplauzele și ovațiile publicului. Era 28 septembrie 1972, la Căminul Cultural din Românești, jud. Botoșani.

The young fiddler became her husband and from now on she will be known as Maria Lătărețu.

In 1937, she came in Bucharest to record with the Folk Archives of the Romanian Composers Society. First records have been made on phonograph cylinders, then on ‘Columbia’ disks. In 1949, Maria Lătărețu became the main singer of the state folk orchestra founded in 1949 with the Institute of Folklore, the future „Barbu Lautaru” orchestra. She bears the message of fiddler music and Romanian folk music on stages of grand concert halls all over the world: Russia, Czech Republic, Slovakia, Hungary, Poland, Yugoslavia, Bulgaria, Egypt and Syria. The nightingale from Gorj”, the singer of Olt and Jiu, the fiddler-lady Maria Lătărețu gathered together in her songs all the beauty, joys and sorrows of Oltenia lands.

“Lung ii drumul Gorjului” (her first creation, at the age of 17) and “Marioara de la Gorj”) have been arranged by Maria Tanase. “Lie Ciocarlie”, “Au pornit olteni la coasa” are among hundreds of songs composed and interpreted by Maria Lătarețu.

She died on the stage she had served faithfully. Her heart stopped beating when the public’s ovations hadn’t stopped. It was on 28 of September 1972, at The Cultural House in Românești, Botoșani County.

Zavaidoc (Marin Teodorescu) 1896-1945

Zavadoic este, alături de Barbu Lăutaru, Cristache Ciolac, Nicolae Buică, Grigoraș Dinicu, Fănică Luca, Sava Pădureanu, Nicu Stănescu, Petrică Moțoi, Fărâmiță Lambru și Ionel Budișteanu, unul dintre cei mai mari și mai vestiți lăutari ai țării din toate timpurile.

În data de 3 octombrie 1916 este luat în armată, pe front, în Primul Razboi Mondial. În această perioadă are ocazia să cânte răniților pe linia frontului din Moldova și să evolueze alături de cântăreața Elena Zamora, taraful lui Fanică Luca și de compozitorul George Enescu.

În 1918, se înrolează voluntar la Pitești în regimentul 44 Infanterie, pentru a-i fi aproape fratelui său Vasile, avându-l comandant pe Traian Moșoiu (cel care l-a poreclit Zavaidoc, nume ce provine de la străvechiul zavaidoaca, ce poartă semnificația de 'năbădăios').

În 1926, semnează primul contract cu casa de discuri Columbia Records. În 1937 participă alături de orchestra lui Grigoras Dinicu la Expoziția Internațională de la Paris însoțind delegația românească.

În fața pericolului declanșat de izbucnirea celui de-al Doilea Război Mondial și a măsurilor luate, Zavaidoc se retrage la Pitești, și asemeni multor artiști romi, solicită Elenei Zamora să certifice prin marturie olografa ca a fost pe front,

Together with Barbu Lautaru, Cristache Ciolac, Nicolae Buică, Grigoraș Dinicu, Fănică Luca, Sava Pădureanu, Nicu Stănescu, Petrică Moțoi, Fărâmiță Lambru and Ionel Budișteanu Zavaidoc is one of the greatest and famous fiddler in our country of all times.

On October 3rd, 1916 he was conscripted for the field of battle in the First World War. During that period, he had the opportunity to play music for the wounded soldiers on the Moldavian battle field and to perform with the singer Elena Zamora, Fanică Luca's taraf and the composer George Enescu. In 1918, he enlisted voluntarily in Pitești Regiment 44 Infantry, to be near his brother Basil, having as commander Traian Moșoiu (who dubbed him Zavaidoc, a name which comes from ancient zavaidoaca, bearing the meaning of wayward).

In 1926 he signed the first contract with Columbia Records, recording a series of six songs on three records. In 1937, he participated with Grigoras Dinicu Orchestra at International Exhibition in Paris.

în 1916 alături de ea și de George Enescu.

În 1943, plutonierul în rezervă, Zavaidoc primește ordin de concentrare la o unitate din Targoviște. De aici este trimis la Tighina, printr-un ordin superior. În timpul bombardamentelor din 1944 casa sa este distrusă. Sora sa, Zoe moare în bombardament. Îndurerat, Zavaidoc se refugiază la Caracal, noaptea cântând, ziua căutându-și ascunzișul prin adăposturi. La 13 ianuarie, 1945 se stinge din viață. A fost înmormântat la Cernica.

In front of danger unleashed by the outbreak of World War II and the measures taken, Zavaidoc retreated in Pitesti. There is an interesting testimony of singer Elena Zamora where she says Zavaidoc played Romanian folk music and that in 1916 he stood by her and George Enescu on the WW front.

In 1943, the retired sergeant Zavaidoc received a rally order to a military unit in Targoviste. He was sent from here to Tighina with a superior order.

1944 bombing found Zavaidoc in Bucharest. The aviation laid his house with the ground, in the vicinity of North Station. His sister Zoe died in the bombing, leaving five children behind. Pained, Zavaidoc took refuge in Caracal, where he used to sing at night and hide by day. On January 13, 1945, Zavadoic, tormented by suffering and blind, died. He is buried at Cernica Monastery.

Stefan Răzvan Voievod

Domnitor al Țării Moldovei (aprilie – decembrie 1595)

Personalitatea puternică a domnitorului Ștefan Răzvan a marcat istoria Moldovei aflată la sfârșit de secol XVI, dar și literatura română, învingând timpul ca personaj central în opera dramatică „Răzvan și Vidra”, scrisă de Bogdan Petriceicu Hașdeu. „Acest Răzvan era născut în Moldova, dintr-un tată țigan și o mamă moldovancă. El intrase de tânăr în armia polonă și, deosibindu-se printr-o viteză neobicinuită în războiul polonilor cu muscalii, fu din simplu soldat ridicat la cele mai înalte trepte ostășești de craiul Poloniei, Ștefan Bathori. În urmă întorcându-se în Moldova, intră în slujba lui Aron Vodă, care îi dăde rangul de agă și îl trimise la mai 1593, sol la Sigismund Bathori. Apoi, Răzvan primi de la Aron comanda gvardiei sale de unguri. El trase la sine dragostea acestor ostași și izbuti, după cum văzurăm, cu ajutorul lui Bathori, a răsturna pe domnul său și a se urca astfel în locu-i, pe un tron de care se făcuse vrednic prin vitejia lui.” (Nicolae Balcescu, „Romanii supt Mihai Voievod Viteazul”).

Ștefan Răzvan intra încă de tânăr ca soldat în armata polonă considerată la acea vreme armata cu cea mai puternică cavalerie din Europa. El deprinde meșteșugul armelor și dovedește curaj și iscusință pe câmpul de luptă, astfel că Ștefan Bathori, craiul Poloniei, îl avansează de la simplu soldat la cele mai înalte trepte militare în anii de război ai polonilor cu muscalii.

În Moldova, domnia lui Aron Vodă cel Cumplit devenea tot mai apăsătoare prin vasalitatea față de turci și taxele tot mai mari pe care le impunea populației. Moldova și Țara Românească plăteau unele din cele mai mari tributuri Porții Otomane la acea vreme. Cronicile spun ca Aron Voda prăda țara, că agenții care strângeau dările erau însoțiți de

The powerful personality of the ruler Ștefan Razvan marked the history of Moldavia at the end of 16th century, and also the Romanian literature by defeating the time as the main character of the drama “Razvan and Vidra” written by Bogdan Petriceicu Hașdeu.

“This Razvan was born in Moldavia from a Gypsy father and a Moldavian mother. He joined the Polish army since he was young. Because of his extraordinary bravery he had revealed by taking part in the war between Polish and Russian armies, he was promoted from simple soldier to the highest army ranks by the ruler of Poland, Ștefan Bathori. Soon after, Razvan got back to Moldavia and took service with Aron Voda who gave him the command of his Hungarian guard.

He became very cherished by his soldiers who helped him together with Bathori to dethrone his king; he acceded to the throne he deserved by his virtue” (Nicolae Balcescu – “Romanian under the Rule of Michael the Brave”).

Since he was young, Ștefan Razvan joined the Polish troops as a soldier, at that time considered the strongest army in Europe. He learns the art and of weapons and demonstrates courage and skills on the battlefield, so that Ștefan Bathory, the Prince of Poland, promoted him from simple soldier to the highest military positions in the war between Poland and Moscow.

In Moldavia, Aron Voda the Tyrant’s rule became more and more oppressive because of the vassalage to Turks and taxes laid on the population. Moldavia and Wallachia paid the

turci și în cele din urmă a dat ordin „să se ia de la tot omul câte un bou iar pentru cei care nu aveau să se ia de la alții”. Cu toate că se alăturase alianței creștine din care făcea parte Mihai Viteazul, Aron Vodă rămâne de partea polonilor pentru a fi protejat ca domnitor la Înalta Poartă.

Pentru întărirea armatei pe fondul unor puternice frământări interne ale boierilor și ale țăranilor, dar și al amenințărilor din afara granițelor, era nevoie de un om puternic și credincios, astfel că, în 1593, Răzvan este numit hatman, conducător al armatei din Moldova. Acesta, în calitate de conducător al oștilor, bun militar și cunoscător al mai multor limbi, îndeplinește misiuni militare și diplomatice între Moldova, Transilvania și Țara Românească. El conduce campania anti-otomană a Molodovei devenind foarte popular în rândul soldaților. Pe fondul nemulțumirii populației și a aliaților săi față de domnia lui Aron Vodă, Ștefan Răzvan, cu sprijinul lui Sigismund Bathory și al soldaților, îl înlătură pe Aron Vodă, devenind, la 24 aprilie 1595, voievod al Moldovei. Ștefan Răzvan sprijină alianța creștină alături de Sigismund Bathory și Mihai Viteazul.

La 20 octombrie 1595, Ștefan Răzvan se alătură cu oastea sa armatelor lui Mihai Viteazul și ale lui Sigismund Batory învingând oastea otomană la Giurgiu. Profitând de absența lui de la Suceava, polonezii invadează Moldova și îl instalează domn pe Ieremia Movilă, un cunoscut dușman al lui Mihai Viteazul, care era în favoarea încheierii unui tratat de pace cu turcii. Întors de pe câmpul de luptă, Ștefan Răzvan se îndreaptă către Moldova, încercând să recupereze Cetatea de Scaun. Are loc bătălia de Aren, de lângă Suceava, la 3 decembrie 1595. Ieremia Movilă îl învinge pe Ștefan Răzvan cu ajutorul armatelor poloneze; prins de oamenii acestuia, Răzvan este decapitat.

harder tributes to the Ottomans at those times.

The chronicles tell that Aron Voda looted the country, agents tolled together with Turks, and he ordered “to take a bull from everyone and if they haven’t to take one from the others who had”. Although he joined the Christian alliance with Michael the Brave, Aron Voda sided with the Polish in order to protect him as a ruler towards the Ottoman Court. In order to strengthen the army in times of war for Romanian principalities a mighty and faithful man was needed; thus, in 1593, Razvan was appointed hetman, leader of Moldavia’s army, the most important position after the voivode.

As commander of armies, good military and speaking Romanian, Polish and Turkish, he fulfilled military missions and diplomatic assignments between Moldavia, Transylvania and Wallachia. He led the army in the Moldavian campaign against the Ottomans becoming very popular among soldiers. Thus, being supported by Sigismund Bathori, he removed Aron Voda from the throne; Ștefan Razvan became the Voivode of Moldavia in April 24th, 1595.

In October 20th, 1595, Ștefan Razvan allied with Michael the Brave and Sigismund Batory and fought the Battle of Giurgiu defeating the Ottoman army. Availing of Razvan’s absence from Suceava, the Polish throned Ieremia Movila, an enemy of Michael the Brave who was favourable to the conclusion of a peace treaty with the Ottomans. Back from the battlefield, Ștefan Razvan headed towards Moldavia, trying to get back the City of Throne. The battle of Aren, near Suceava was carried in December 3rd, 1595, where Ieremia Movila supported by the Polish armies defeated Razvan. When captured, he was decapitated by Movila’s subjects. Ieremia Movila stayed on the throne of Moldavia until he was expunged by Michael the

Ieremia Movila rămâne pe tronul Moldovei până ce va fi înlăturat de Mihai Viteazul, în anul 1600 când istoricii consemnează prima unire din Istoria Țărilor Române.

Un rol important în destinul lui Răzvan Ștefan l-a avut soția lui, Maria (nepoata lui Moțoc, Vidra din opera „Țiganiada” scrisă de Bogdan Petriceicu Hașdeu), cea care îl motivează în ascensiunea la tron. A fost Ștefan Răzvan victima rivalităților dintre familiile boierești? Oare originea etnică a lui Ștefan Răzvan, fără blazon boieresc, îl determină pe cronicarul Miron Costin (unul dintre cei mai obiectivi croniciari ai vremii, boier din familia Movileștilor, el însuși beneficiind de educație militară la școala iezuită din Polonia) să consemneze lapidar în „Letopisețul Țării Molodvei” că uciderea lui Ștefan Răzvan este o dreptate ce s-a făcut lui Aron Vodă?

Rolul lui Ștefan Răzvan Voievod avea să fie reinterpretat, secole mai târziu, în lumina ideilor reformatoare ale pașoptiștilor care vor fi hotărât eliberarea Țiganilor din robie.

“În drumul ce merge de la Suceava la Baia și până astăzi se arată și se pomenește movila lui Răzvan Vodă, loc unde zac, neuitate de popor, oasele viteazului domn. Astfel de cumplită moarte avu acest bărbat pe care meritul său și norocirea îl înălțase din pulbere pe tronul patriei sale. Născut Țigan, dintr-un neam osândit de veacuri la robie, el fu încă o dovadă puternică că în ochii providenței nu sunt popoare alese și popoare osândite, că ea răspândește deopotrivă îndurările sale peste toți oamenii, fărăosebire de nație și clasă, puind pe fruntea fiecărui pecetea dumnezeirii și declarându-l cu drepturi deopotrivă ca toată omenirea, în libertate, la egalitate, la virtute și la adevăr.” (N. Bălcescu, „Românii supt Mihai Voievod Viteazul”, Ed. Junimea, Iași, 1988)

Brave in 1600, when the historians recorded the first union of the Romanian Principalities.

An important role in Razvan Stefan's destiny had his wife, Maria (Motoc's niece, Vidra in the masterpiece “Tiganiada” written by Bogdan Petriceicu Hasdeu), who motivated him in his ascension to throne. Was Stefan Razvan the victim of the rivalries between boyars' families?

Did his ethnic origin, with no boyar blazon, determine the chronicler Miron Costin (one of the most objective historiographers of those times, a boyar of Movilesti family, who had a military education at the Jesuit school in Poland) to record lapidary in “The Chronicles of the land of Moldavia [from the rule of Aron Voda] that the murder of Stefan Razvan was equity made towards Aron Voda?

The role Stefan Razvan Voivode played was re-interpreted some centuries later, in the light of reforming ideas of Enlightenment partisans who proclaimed the manumission of Roma.

“Up today, on the way from Suceava to Baia it is shown and mentioned Razvan Voda's mound where lie, unforgotten by people, the bones of the brave ruler. Such a terrible death had this man whose virtue and fortune ascended him from dust to the throne of his country. Born Gypsy from a kin doomed to slavery from ages, he is another solid prove that there is no chosen or doomed people in the eyes of God; that He spreads His mercy over all people no matter their nationality or caste, leaving His godhead mark on everybody's forehead and declaring them equal in rights, freedom, virtue and truth” (Nicolae Balcescu, “Românii supt Mihai-Voievod Viteazul” / “Romanians under the Rule of Michael the Brave”, Junimea Press, Iași, 1988)

Referințe / References:

Sarau, Gheorghe Calendarul romilor.O kalendâro le romenqo. (Palal o dikhipen le rromenqo anθar i Rumûnia, po but vaş e škòle) Coppyright: 12 nov. 2006, Dr. Gheorghe Sarău (România)

Delia Grigore, Mariana Sandu, „Contribuții ale romilor la patrimoniul comun”

Vasile Ionescu, „Breviar de istorie a romilor”

<http://ziarullumina.ro/viata-unui-cantaret-bisericesc-celebru-lautar-86125.html>

<http://rascrucea.weebly.com/interne1.html>

www.procesulcomunismului.com

Cosma, Viorel: Lăutarii de ieri și de azi, ediția a II-a, Editura "Du Style", București, 1996

<http://jurnalul.ro/special-jurnalul/fanica-luca-o-voce-incredibila>

interviu Gheorghe Zamfir: 2 noiembrie 2013, Laurențiu Ungureanu, Sebastian Zachmann, Adevărul

Ion Budai Deleanu, „Țiganiada”, Editura Minerva, București, 1973

D. Grigore, P. Petcuț, M. Sandu: „Istoria și tradițiile minorității romani”, Manual pentru clasele a VI-a și a VII-a

Nicolae Manolescu, „Istoria critică a literaturii române”, București, ed. Minerva, 1990

<http://artindex.ro> Interviu – Valentina Iancu – „Interbelicul este momentul în care se produce fractura sistemului și femeile încep să-și facă loc”

(<http://marialataretu.tripod.com/biografie.htm>

<http://www.muzica-populara.com/maria-lataretu/>

Grigore, Delia, Mariana Sandu Contribuții ale romilor la patrimoniul cultural român

- Cosma, Viorel: Lautarii de ieri si de azi, Ediția I ,1976, iar ediția a II-a, revăzută și adăugită, 1996

- Cosma, Viorel: București. Citadela seculară a lăutarilor români, Editura Fundației Culturale Gheorghe Marin Speteanu, București, 2009, p. 450-456, ISBN 978-973-88609-7-1

- Cosma, Viorel: Comori ale muzicii românești. Zavaidoc(booklet-ul CD-ului), Electrecord, București, 201:

- Dimitrascu, Jean, Fragmente din viata lui Zavaidoc

- Cosma, Viorel, Comori ale muzicii lăutărești, p. 5,

- Constantin Olariu, în cartea Bucureștiul monden, Editura Paralela 45)

- http://www.zavaidoc.ro/zavaidoc/https://ro.wikipedia.org/wiki/Zavaidoc#/media/File:Document_Elena_Zamora.jpg

<https://ro.wikipedia.org>

www.boulanger-musik.com

Cosma, Viorel: Lăutarii de ieri și de azi, Editura "Du Style", București (ediția a II-a, 1996 – pag. 251-283) ISBN 973-92460-5-2

blog.jorjette.ro/georges-boulanger

[http://www.romaniailibera.ro/aldine/profil/legenda-cabareturi-](http://www.romaniailibera.ro/aldine/profil/legenda-cabareturilor-berlineze--gheorghe-pantazi-alias-georges-boulanger)

[lor-berlineze--gheorghe-pantazi-alias-georges-boulanger](http://www.romaniailibera.ro/aldine/profil/legenda-cabareturilor-berlineze--gheorghe-pantazi-alias-georges-boulanger)

Cerna Panait critic literar, Europolis

www.procesulcomunismului.com

